

Біляков Андрій Миколайович,

доцент кафедри судової медицини та медичного права Національного медичного університету імені О. О. Богомольця, доктор медичних наук, доцент

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЕКСПЕРТИЗИ ДНК В УКРАЇНІ

Молекулярно-генетичні дослідження – це новий крок в експертизі речових доказів, оскільки дослідження є високотехнологічними, мають високий рівень складності, характеризуються більшим потенціалом, ніж імунологічні, виконавець має мати специфічні знання, потребують розуміння військово-слідчими органами та суспільством. Об'єктом для даної експертизи є речові докази біологічного походження: кров, сперма, слина, сеча, тканина, які містять клітини з ядрами.

Наразі в Україні експертизу ДНК проводять в бюро судово-медичної експертизи та експертно криміналістичних центрах МВС України. Причому, кількість проведених експертиз в Центрах МВС суттєво перевищує їх кількість в судово-медичній службі. Лише декілька обласних бюро СМЕ та Київське міське клінічне бюро в Україні мають технічні можливості її проведення.

Згідно Інструкції про проведення судово-медичної експертизи, компетенцією судово-медичної експертизи є:

- 1.4.1. Експертиза трупів у випадках насильницької смерті.
- 1.4.2. Експертиза трупів при підозрі застосування насилля або з інших обставин, що обумовлюють необхідність такої експертизи.
- 1.4.3. Експертиза потерпілих, обвинувачених та інших осіб.
- 1.4.4. Експертиза речових доказів.
- 1.4.5. Експертиза за матеріалами кримінальних та цивільних справ [1].

Згідно інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень, яка регламентує порядок ту умови проведення експертиз в закладах Міністерства юстиції, до яких відносяться і експертно-криміналістичні центри, в переліку криміналістичних експертиз наявна біологічна експертиза (п. 1.2.1 Інструкції) [2]. Біологічна експертиза згідно п. 24.1 Інструкції досліджує об'єкти рослинного та тваринного походження. Ними найчастіше бувають:

- листя, стебла, квіти, сіно, солома, кора, деревина, коріння, плоди, насіння, зерно, спори, пилок тощо;
- похідні шкірних покривів тваринного походження (волосся, пір'я, луска тощо);
- продукти переробки рослинних та тваринних організмів (корми для тварин та птахів, борошно, шматки хутра та шкіри тощо);
- продукти життєдіяльності рослинних і тваринних організмів (мед, камедь, екскременти тощо).

Згідно п. 24.2 Основними завданнями біологічної експертизи є: установлення належності об'єктів тваринного та рослинного походження (далі – біологічне походження) до конкретного біологічного таксона (родини, роду, виду тощо).

У кримінальних провадженнях в Україні, які пов'язані зі злочинами проти життя та здоров'я людини, речовими доказами біологічного походження є саме тканини та рідини тіла. Дані об'єкти має вилучати слідчий під час огляду місця події, чи вони є супутнім забрудненням знарядь скоєння злочину. У будь-якому разі слідчий, який є співробітником МВС, вилучає та направляє речові докази до експертної установи, співробітником відомства якої він є. У такому разі порушуються гарантії незалежності судового експерта та правильності його висновків, що регламентовані ст. 4 Закону України «Про судову експертизу», згідно яких існування установ судових експертиз має бути незалежним від органів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування та суду [3].

Таким чином, для об'єктивності та неупередженості розслідування кримінальних проваджень, експертизу ДНК має проводитися в бюро судово-медичної експертизи, або ж в окремо створеному відомстві, яке підпорядковується міністерству юстиції.

Список використаних джерел

1. Наказ МОЗ України від 17 січ. 1995 р. № 6. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0254-95>.
2. Наказ Мін'юсту України від 8 жовт. 1998 р. № 53/5. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>.
3. Про судову експертизу: Закон України від 25 лют. 1994 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>.